

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. X. Adjumenta memoriæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

voluminum, habeat aliquid vagum & instabile. Certis ingenis immorari & incurriri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. Dissuasum est, qui ubique est, in peregrinatione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. Idem accidat necesse est iis, qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim & properantes transmittunt. Non prodest cibis, nec corpori accedit, qui statim sumptus emittitur. Nihil aequè sanitatem impedit, quam remedium crebrè mutatio. Non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebrè medicamenta tentantur. Non convalescit planta, qua saepe transfertur. Nihil tam utile est, quod in transitu proficit. Fastidientis stomachi est multa degustare: quae ubi varia sunt & diversa inquant, non alunt. Probatos itaque semper lege: & si aliquando ad alios devolvere libuerit, ad priores redi. Exerce, quod conquis. Hoc ipse quoque facio.

Cura triplex ad lectionem adferenda. 1. Rei.

2. Verborum, Styli, & Sententiarum. 3. Numeri.

Eadem est ratio lectionis & comedendi.

Sen. ep. 108.

mibi p. 636.

ex eadem materia suis quemque studiis apta colligere. In eodem prato bos herbam quarit, canis leporem, ciconia lacertam. Cum Ciceronis libros de Repub. prehendit hinc philologus aliquis, hinc grammaticus, hinc philosophia dedimus, alius aliud curam

Ergo vagè lectionis plus laboris habet, quam utilitatis. Hinc censam ordinariæ lectioni, haud plures duobus destinandos. Nam, quod ad institutum spectat maximè, cura triplex ad lectionem adferenda. 1. Rei. Hic plurimum juvèrit, totius operis argumentum præcipere, mentem & animum auctoris nosse, inventionem, dispositionem, persuaderi rationes observare, hinc inveniendi, disponenti, probandi modum discere. 2. Cura sit Verborum, Styli, Sententiarum. Expende num verba propria sint, an translata; num obsoleta, prisca, peregrina, rara, an usitata, congruentia, venusta. 3. Sit Numeri. Non poëta tantum, sed & oratores, scriptoresque alios suos habent numeros, & periodorum flexus. Audias subinde orationem cetera non inlegantem, sed tamen asperam, hiuleam, claudicantem, numeris omnibus destitutam; mox frontem obduces, & nauseabis. Si ergo sit numerosa, & sonore suavitèrque fluens oratio, si aperta & facilis connexio, de imitatione cogita.

Cum verò librum lectitare coepis (quod altera monebat præceptiuncula) illum, à capite ad calcem perolve, nimirum à carceribus ad metas decurre, ab exordio ad epilogum, à principio ad finem rimare scriptio-nem susceperis: ita quidem, ut ipsam etiam dedicationis epistolam, & quæ ad lectorem est, non transilias. Hæc enim omnia ad pleniorè & auctoris, & libri cognitionem faciunt.

Tertia præceptiuncula jubet lectionem non esse properantem, non tumultuariam, non præcipitantem, non perfunctoriam. Edendo bolos festinanter ac raptim ingerere, plurimum nocet; eadem pane legentis, quæ comedentis est ratio: ægrè digeritur, quod adeò celeriter & præproperè ingeritur, non satis percipitur, quod ita festinè ac cursim legitur. Et sicut properanter te orare, sic nolim & legere. Nonnumquam, dum legis, insiste, & perpende lecta: cum locus est obscurior, pressiore pede incedendum. Opus festinatum & subitarium, idemque perfectum perquam rarum est. Approperata plerumque imperfecta. Aliqui legunt, ut canes è Nilo bibunt, ideòque non valde proficiunt. Canis festinans cæcos parit catulos. Festina, sed lentè. Cum nulla verborum & styli habenda est ratio, paullo celerior per paginas volvi potest oculus; at ubi tam verba, quam res excerpenda, lentior sit lectio necessum est. Nonnumquam eadem secundum ac tertium legere ne pigeat, ut quod notatu dignius, id memoriæ tantò firmius inhaereat. Et ipsa, quæ quis conficit Excerpta, aut eorum saltem indices frequentius relegendi, ne forsitan tuas ipse opes nescias. Et quamvis Philosophus, Medicus, Jurisperitus, Theologus, aliisque bonis artibus addicti, poëtarum, aut historicorum aliquem legant, poterunt tamen & isti, sua quisque studia eà lectione mirificè locupletare ac promovere. Non est, quod mireris, ait Seneca,

A suam mitti. Quilibet, quæ sui sunt fori aut excerptis, aut memoriæ tradit. Porro ignavio-rius laboris fugiens, si quid venustius occurrit, vel chartæ unguem infigit, vel verus minio subducit, vel ad libri marginem notas apprimat, vel chartulas pagellis inserit, vel pagellæ apices infleat, aut discerniculum, aut librarios fuicuculos immittit: quæ omnia ferè vitiosa, tedium laboris aut ignorantiam excerptendi produnt. Memoria modis melioribus juvanda. FAUST. De memoriâ jam pridem avēbam quærere. Quid vetat de ejus adminiculis breve documentum attexere? Obsecro, Eulogi, doce firmiùs meminisse.

CAPUT X.

Adjumenta memoriæ.

ELOG. In tuam solius gratiam id fecero. Sed verborum complectar. Excerpte, non meminisse hinc doceo. Quosdam memoriæ magistros rideo, qui nescio quot domunculas ædificant, & in domunculis cellulas, rerumque imagines multiplicat in infinitum. Eruditione sanè principium ad inducendam phrenesin. Ad hanc porò memoriâ, quantà opus est memoriâ? si velimus, Faustine, impendiis minoribus insanire possumus.

Duo sunt memoriæ præsidia quàm præstantissima. Duo me-Ordo & Imaginatio: sic appellem. Si quid eorum, quæ tu ipse scribis, cum facillimè, tum firmissimè velis memoriæ mandare, quàm ordinatissimè scribe. Princeps memoriæ subsidium ordo. Ordinem negligis: laborem supra modum auges; ægerimè ingeris, celerimè elapsura. Ordo, anima memoriæ. Quidquid memoriæ cupis tradere, id priùs in ordinem digere. Incredibile dictum est, quantum hæc usua res, ordo, reminiscendi facultatem adjuvet: in arenâ vel aquâ scribis, quod absque ordine memoriæ tradis. Nec verò quidquam adeò incompositum, confusum, inordinatum est, quod non in certum ordinem adducat industria.

Si quis memoriâ amiserit, Antonii Mizaldi suavis cerebro suillo cum nuce unguentariâ * & cinnamomo vescatur, reparandæ memoriæ. Sed ego hæc artificiosa non magni facio. Omnium instar mihi ordo est. Gloriarum Erasimus Chiliadum scriptor, se puerum adhuc, Horatium & Terentium totos edidicisse. Prodigium est, quod addo. Josephus Scaliger, quod mea me Excerpta docent, uno & viginti diebus, totum Homerum memoriæ mandavit. Scis geminas esse Homeri partes, Iliadem & Odysseam. Ilias viginti quatuor libros, totidem habet Odyssea. Versuum habet Ilias unum & triginta millia, sexcentos septuaginta (nisi meus me amicus sefellerit malè numerando) haud pauciores reor Odyssea continet. Non injuriâ hinc quæras, num fidem non superet, intra unum & viginti dies supra sexaginta tria millia Græcorum versuum, à viro illo memoriâ commendata. Adjungo grandius. Idem intra quatuor menses, poëtas Græcos omnes edidit. Obstupescas haud immeritò si legisse, nedum edidicisse dicam. Incipe poëtarum Græcorum vel principes tantum & notiores numerare: Æschylum, Anacreontem, Alcaicum, Aristophanem, Callimachum, Euripidem, Hesiodum, Lycophronem, Musæum, Oppianum, Orpheum, Phocylidem, Pindarum, Sophoclem, Stesichorum, Theocritum, &c. pucos nominavi quorum omnium carmina extant, pleraque omnia ab Henrico Stephano, Aldo Manutio, Joanne Frobenio edita. Cogita jam ceteros, & negabis demum id, quod dixi, fieri potuisse. Sed ego hinc licem non moveo. Memoriâ ordine quàm plurimum juvari ajo.

Ordini appono Imaginationem in firmandâ memoriâ adjutricem longè fidissimam. Nôris probè disponere, firmè Imaginari, & primarium memoriæ artificium jam

tenes.

tenes. De *Disponendi & Imaginandi* modo nil quære amplius. Hæc nimium arcana sunt, quæ si velim, non possum enuntiare. Si aliquid, de quo liceat dicere cum laus illi: Hoc palæstræ artificium te non docui. Tu tuo te Marte iuvabis.

Senibus memoriam labare dicunt; at ista, de quâ loquimur, geminis illis præsidit firmata cum ætate non deficit, sed crescit; quod ætas grandior, hoc illa firmior, senio vitescit. Nec enim senectus minus ordinatè disponere, aut minus firmè imaginari potest, quàm juvenus, & viens ætas. Imò utrumque illud seni expeditius est, quàm juveni. Senex igitur ad illam memoriam plus habet subsidii, quàm juvenis.

De admirandis memoriæ, suprà mentionem fecimus. Res infinitæ dissertationis est. Hic jubet nos Plato quiescere. Ex Annæo clausulam appono: *Quidquid frequens cogitatio exercet ac renovat, memoriæ nunquam subducitur, quæ nihil perdit, nisi ad quod non sæpe reflexit.* Memoria Platoni, Mater Musarum & Virtutum; Ciceroni, Rerum omnium thesaurus est. Honoremus hanc matrem, servemus hunc thesaurum. *Scias tamen sultum esse, Curtio teste, eorum meminisse, propter quæ tui oblivisceris.*

In optimis te memorem præbe: Memento delicti commissi, ut doleas; memento beneficii accepti, ut reddas; memento mortis, ut desinas; memento misericordiæ divinæ, ne desperes; memento iustitiæ, ut timeas; æternitatis memento, ut fluxa spernas. **FAVST.** Non importunè mices hæc spiritalia. Sed ego plura velim de Memoria. Totis horis è memoriâ dicere, quod Oratorum olim, nunc Concionatorum est. Mihi grande quid & difficile videtur. Hic ergo artificii aliquid singularioris nosse pervelim. **EVL O G.** Actum agis. Jam dixi: *Memoria vis in Ordine & Imaginatione consistit.* Tibi cetera relinquo. Quia tamen Concionatorum causam agis, addamus pauca, quæ propriè spectent ad Excerpta concionatoribus profutura.

CAPUT XI.

In Dominicis & festis dies symbolæ.

Eloquentiæ princeps in Rhetoricis scribit, Eloquentiam sine sapientiâ esse non posse. Hanc parare non unius res anni est. Industriâ & labore pars magna sapientiæ constat. Eò annotationes & Excerpta, eò laboriosa studiorum sedulitas spectat, ut demum sapere discamus & loqui. Cathedrâ & alto digna dicere, non levem possit apparatus. In hoc Excerpta numeramus. Incipiat Concionator maturè, cum iudicio, solerter excerptere, & nunquam illi deerit, quod utiliter dicat. Si quinquaginta, si centum annis dixerit, quod annis pluribus dicat, supererit. Loculos sine fundo, inexhaustam præstat scientiam hæc excerptendi solertia. Concionator lectoni sedulæ intentus, longè plus hebdomadè unâ colligit, quàm die unâ expendit. Concionatori præter tres illas *Leviticum, Adversariorum, Historicorum* classes, *symbolæ*, sic appello, in *omnes Dominicis & festis dies* nunquam non ad manum sint. Rem hanc unam omnium non utilissimam solum, sed necessariam, tot annis expertus sum. Nec artis aut difficultatis quidquam habet *Symbolarum* conficiendarum modus. Hic ipse est, quem oculis monstro paradigmate mechanico. Sume quaterniones chartæ puræ plus minus nonaginta (tot enim ferè Dominici per annum, & festi dies) singulis suos inscribere titulos hoc modo: Si annum ordiri libeat à Domini **JESV** natali, quaternioni primo hunc appone titulum:

Nativitas Domini JESV. Luc. 2.

Ita secundo, ita tertio, quarto, quinto; ita deinceps, ita reliquis omnibus suam cuique inscriptionem à Dominico aut festo die sumptam præfiges, prout hic cernis. **S. Stephanus. Matth. c. 23.**

A S. Joannes. Matth. c. 21.
SS. Innocentes. Matth. c. 2.
Dominica 1. post Nativit. Domini **JESV.** Luc. c. 2.
Circumcisio Domini **JESV.** Luc. c. 2.
Epiphania Domini **JESV.** Matth. c. 2.
Dominica 1. post Epiphaniam **JESV.** Luc. c. 2.

Ita & reliquos dies Dominicos & festos dispones. Quod si annum ordiri placeat à Domini Adventu, pari ratione singulis quaternionibus unum è sequentibus titulis inscribes.

Dominica I. Adventus. Luc. c. 21.
S. Nicolaus. Matth. c. 25.
Dominica II. Adventus. Matth. c. 11.
Conceptio Beatissimæ Virginis matris. Matth. c. 1.
Dominica III. Adventus. Joan. c. 1. &c.

Hac methodo dies anni Dominicos & festos omnes in separatas chartas transferes, ita ut quivis Dominicus aut festus dies unum, aut, si mavis, geminatum habeat quaternionem. Ubi hunc illum ve impleveris, alium atque alios appones. Imò quaterniones nolim esse confusos; satis est in eadem, aut diversis thecis conjunctos, & funiculis immixtos contineri.

Chartam virginem habemus: sed quid illi, dices, inscribendum? Paratâ igitur chartâ, proximum est, huc illuc symbolas conferre. Quâ in re concionator, aut qui aliquando è cathedrâ dicturus, duo hæc observet.

1. Evangelia totius anni norit omnia, & quo die quodvis solet prælegi, exactè sciat. Ita non difficile notatu digna in festos & Dominicos dies distribuet, suum cuius locum assignaturus.

2. Symbolæ seu materies huc illuc dicto ordine partienda, est omne id, quod non tantum legerit, sed quod audierit, viderit, ipse cogitaverit, si pro concione convenienter dici posse censuerit. Huc meliora dicta, sententiæ, concionum thema, huc omnigeni conceptus, ut loquimur, & discursus, sententiæ, præmeditationes, cogitata, huc denique referendum mixtum ac sine ordine, quidquid ad istud, illud, aliudvè Evangelium rectius explicandum facere videtur.

Exempli gratiâ, inter legendum fortè occurrit de infante exercitus duce. Anno 1144. pugnârunt Lovanienfes contra Bertoutiorum gentem. Infans princeps Godofridus III. in cunis allatus & ad felicem arborem suspensus. Quæ concio potuit disertior esse hac facie? concipiunt oculos; manu, qui possunt, tangunt; omnes, ut Numen, suum principem voce & affectu venerantur, & animis inflammatis in hostem eunt. Quoties pedem referre Lovanienfes cæperant, flexi ad infantem oculi reprimébant; vagitus, qui interveniebat, & ne factum pignus proderent, pro omni exhortatione erat. Cum infantis avo & patre septemdecim justis præliis confixerunt Bertoutii, quos Lovanienfes represserunt. Justus Lipsius in suo Lovaniâ, l. 2. c. 9. & Carolus Scribanus in Antuerpiæ originibus, cap. 6. Huic affinia sunt.

D Balbinus Romæ seditionem non sedasset, nisi infantem Gordianum purpuratum longissimi hominis collo superpositum produxisset ad populum. Capitolinus, pag. 207. de duobus Maximinis. De infante, qui contra regem Assyriorum pugnavit, vide Isaiam cap. 7. De puero nondum quinquenni, & vix loqui gnato, electo tamen Rhemenfi Episcopo, Spondanus ad annum 925. num. 2. Hac talia certè ad Nativitatem Christi Domini referenda. **FAVST.** Sed historica sunt, & ad illam classem pertinent. **EVL O G.** Jam dixi, nil esse peccati, licet idem in duas trêse diversas classes enotetur. Sed labori vis parcere? In eam igitur classem excerpte, quæ visâ fuerit commodior. Sed conficiendas symbolas exemplis monstro brevioribus.

Legis, vel audis, ve! meditaris quippiam annotatu dignum de supremo iudicio? Hoc igitur lectum, seu auditum, &c. ad Dominicam ultimam post Pentecosten,